

A magyarítás motivációi és nehézségei

A magyarítás több évszázada jelen van a magyar nyelv, illetve a nyelvművelés történetében. Az egyéni és közösségi indíttatású efféle törekvések szórva-nyosan először a középkorban jelentkeztek, majd a nyelvújítás korában erősödtek fel, köszönhetően a különböző pályázatoknak is. Így előfordult, hogy egy-egy idegen szóra több magyar megfelelő született, s egy „győzött”, például: **lokomotív** – *mozdony, gőzszekér, mozgony, gőzműköny, gőzkocsi* stb., vagy egy sem, például: **prímás** (‘némely országban a legmagasabb rangú katolikus püspök’, más jelentése a cigányprímás) – *áldornok, paperceg, elsőr, szűzör, honvédszentör, védlör, védör, gyámör, üdvnök, papnagy, hitnagy, honérsek, földörasz, földörész* stb.

Viszonylag jelentősnek mondható a 20. század első felében lezajlott sportnyelvújítás. Óriási sikerekről azonban nem lehet beszámolni, ez viszont nem jelenti azt, hogy fölösleges vagy szükségtelen volna ez a tevékenység. Annak ellenére válalalandó, hogy időnként a magyarításra javaslatot tevő személy esetleg gúny vagy irónia tárgyává válhat. Sokak számára ismertek azok a példák is, amelyeket az ortológusok alkottak a neológusok nevetségessé tételére: *nyaktekerészeti mellfekvenc* – *nyakkendő, távpöfögészeti tovalöködönc* – *gőzmozdony, kipkadoszáti lábnyomatékos hanglétrány* – *zongora, nyögészeti körguggolda* – *árnyékszék*.

A **snowboard** kifejezésre a következő változatok születtek egy nemrég lezajlott magyarítási pályázat eredményeképpen, s természetesen akadnak köztük sikertelenek, netán nevetségesek, a szándék mégsem ítélendő el: *hódeszka, csúszdeszka, csuszika, egynyomú, egytalpi, guggolósdí, hegykeléc, hósaru, hótíprász, talpancs, úti lapu; traffipax* – *sebességrendör; pizza* – *lángostészta, lepénytorta; karate* – *tenyérvívás; hot-dog* – *vipli* (kifliben virsli), *bundás; grépfrút* – *citrancs; hamburger* – *húsmle* (húsos zsemle); *reluxa* – *görredőny, sötétítőlemez*.

Időnként a magyarítást maguk a mindennapi nyelvhasználók tüntetik fel fölöslegesnek. 2003-ban Keresd a magyart! címmel magyarító pályázatot hirdett meg a Magyar Hírlap. A magyarítást közlő cikkekhez a lap honlapján bárki hozzászólhatott. Íme néhány vélemény a *laptop lapgépre*, valamint a *notebook noteszgépre* történő magyarításáról: „En a tárgyak nevein nem is problémáznék. Miért ne lehetne egy tárgyat azon a néven nevezni, mint ahogy az első darabot elnevezték, és amivel a fogyasztóhoz került? Persze a kiejtést azért csak helyesen és tisztán engedném elterjedni. Tehát ne törjük magunkat néhány tárgy névadásán!” „És a *lapgépet* hogy ejtsem ki? Ugyanis a *laptop* kiejtése ’leptop’. Tehát a *lapgép* az »lepgép«? Mert akkor ott vagyunk, ahol a part szakad. Valamint ha valaki azt mondja, *noteszgép*, nekem eszembe jut egy kezdetleges masina, ami képes jegyzeteket tárolni. A *notebook* ennél talán egy kissé többet tud...”

A magyarításra a legnagyobb szükség a szaknyelvben van. Egyrészt azért, mert a nyelv szókincsének a bővülése a peremszókészletben indul el, s fontossá-

gánál illetve gyakoriságánál fogva aztán bekerülhet az alapszókincsbe. Másrészt pedig Kiss Jenő gondolatait idézve: „A magyar nyelvű tudományosság fenntartása a magyar nyelvközösség versenyképességének az egyik feltétele. A más nyelveken megfogalmazódó új ismereteket úgy célszerű tehát közvetíteni, hogy minél többen és minél gyorsabban birtokba vehessék őket. Ezt pedig az anyanyelvvel érhetjük el legelőbb. Ezért van szükség a tudományok magyar nyelvének fejlesztésére. A nyelvek nem kihálnak, hanem elhagyják őket. Az anyanyelvhez való kiegyensúlyozott, pozitív viszony tehát nyelvmegtartó erő. A kisebbségben élő emberek érzik, tudják ezt leginkább” (Magyar Nemzet 2004. dec. 11., 34. o.)

A Mondjuk magyarul! mozgalom célja a magyar szakmai nyelvben a közérthető, világos és szabatos kifejezésmód alkalmazásának a támogatása. Mérnökök, orvosok a tagjai, tervük: a jogszabályokból az idegenszerűségek kiszűrése, a szabványok, szakkiadványok, oktatási anyagok vizsgálata, javaslattevés az egyes szakterületek szókincsének a magyarítására – nyelvészekkel együtt.

Az egyetemi hallgatónak sem mindegy, milyen nyelvű a szakszó. Értsük meg, amit a különböző szakmák értői a szélesebb nyilvánosság előtt közölni akarnak. Nehéz felfogni azt a mondatot, amelyben 3-4 vadonatúj szó van, s esetleg a lábjegyzetben olvasható az értelmezése.

Hanthy Kinga újságíró szerint az idegen szavak és kifejezések miatt egyre kiszolgáltatottabbá válunk. Angolul levelezik velünk az e-mail szolgáltató, angol-amerikai szavakat kell kimondanunk, ha szendvicset rendelünk, vagy egy terméket kérünk, és kinevetnek, ha rosszul ejtjük a szót. Jogunk volna tiltakozni (üzletben, moziban, étteremben), ehelyett túrunk, és úgy tűnik, túrik a multik hatalmát a nyelvészek is.

Grétsy László hangsúlyozza, hogy ebbe csak a reklámtörvény szintjén szólhat bele a nyelvész. A multinacionális cégekre azonban ez nem vonatkozik. Őket védi a nemzetközi szabadalmi jog, a franchise-ra hivatkoznak – erre sincs magyar szavunk –, s nem változtatnak az ismert és védett márkaneveken és reklámszövegeken. A kisebb üzletek – amelyekre vonatkozik a törvény – kevésbé vannak jelen reklámjaikkal. Mi lesz a nemzeti nyelvekkel az egyesült Európában? Vajon bekövetkezik-e és mikor az angol dominanciájú kétnyelvűség? A tudományos életben már érezhető. Minden nem angol anyanyelvű hátrányban van, s az érvényesülni vágyó fiatalok akár nyelvet váltanak. Ennek első lépése az angol nyelvű felsőoktatás (Magyar Nemzet 2005. jan. 8., 33. o.).

Kiknek a feladata a modern nyelvújítás, a magyarítás? Semmiképpen nem a nyelvészeké. Egy nyelvész nem érthet minden szakmához, tudományághoz, így nem is tud szakmai szempontból megfelelő magyar szavakat kitalálni. Neki az a feladata, hogy megállapítsa, a javasolt szó beleillik-e a magyar nyelv rendszerébe.

Mindenesetre beszámolhatunk sikerekről is. Százezer oldal európai uniós dokumentum magyarra fordításának az eredményeképpen készült el *Az Európai Unió hivatalos kifejezéstára – angol–magyar–francia–német nyelven* a Magyar Köztársaság Igazságügyi Minisztériumának Fordításkoordináló Egysége által összeállított adatbázisból. Szükségessé vált, hiszen hazánk csatlakozásával a magyar is az EU hivatalos és munkanyelve lett. 1997-ben kezdődött a négy nyelvű munka, ami CD-n is beszerezhető. A hivatalos terminológia mellett megtalálhatók az euró-

zsargon (eurospeak) elemei is. Fordítók, lektorok, jogászok, nyelvészek munkáját dicséri, 23 ezer szót tartalmaz. Megadja az adatbázis a kifejezés szakterületét (pénzügyi szövegekörnyezetben például másként fordítandó egy szó, mint a mezőgazdaságban.)

A magyar nyelv jogilag egyenlő ugyan a többi uniós nyelvvel, valójában azonban nem. A vezető nyelveknek az angol, a francia és a német számít. Ez ismét azt bizonyítja, hogy a világnyelvek aktív ismerete az elszigetelt, kisebb nyelvi közösségek számára a túlélés egyik feltétele. (Vásárolni idegen nyelvi ismeretek nélkül lehet, de eladni nem.) Az Európai Tanács határozata értelmében 2001 a nyelvek éve volt. Fölmérést végeztek. A megkérdezettek 68%-a válaszolt igennel arra, hogy az EU bővítése veszélyezteti-e a saját nyelvét. Még a németek és a franciák is! A leg pesszimistábbak a finnek és a görögök voltak. A magyar nyelvvel kapcsolatos vélelmezett veszélyek a következők: a magyar nyelv bizonyos nyelvhasználati területekről szorul vissza; túlzott mennyiségben árasztják el az angol szavak a magyar nyelvhasználatot. Természetesen nyelvhalálról beszélni a magyar nyelv esetében dőreség volna. Ez a veszély csak a kritikusan alacsony létszámú, nem standardizált nyelvű és önálló állam nélküli közösségeket fenyegeti. Egyes vélemények szerint a középkori bibliafordítók végeztek olyan munkát, mint amilyen ma az uniós fordítókra vár (Kiss 2004: 26–40).

Grétsy László Hangsúlyeltolódások a nyelvművelésben címmel fejtette ki véleményét a 25 év az anyanyelv szolgálatában című kötetben. A magyar nyelv felértékelődött azzal, hogy az EU hivatalos nyelve lett. Ugyanakkor a sokak által túlzottnak érzett idegen hatás még tovább fog fokozódni. Napjainkban az első számú érintkezési nyelv az angol. Más szóval globális lingua franca. Egyébként az EU-ba történő belépésünk is egy új fejezetet nyit a magyar nyelvművelés történetében, határpont, amely a nyelvművelés feladatainak a módosítását teszi szükségessé. Így például: szervezesebben bele kell, hogy tartozzék a határainkon kívüli magyarság nyelvhasználatának a problematikája. Nagyobb figyelmet kell fordítanunk a magyar nyelv múltjára, hagyományaira. Bodor Pál szerint a nemzeti léleknek a nyelv a teste. Igen fontos a szakmai nyelvek fejlesztése, hiszen a tudományok fejlődési üteme többszöröse a száz vagy akár a húsz évvel ezelőttinek. Aino Piehl EU-nyelvművelő nyilatkozata szerint a finnek hathatós intézkedést hoztak annak érdekében, hogy az orvosi, informatikai, műszaki stb. anyanyelvi szókinccs lépést tudjon tartani a tudomány fejlődésével (Grétsy 2004: 67–80).

Az alábbiakban konkrét példák segítségével nézzük meg, hogy a lehetőségek és a szükségesség miképpen befolyásolja a magyarítást!

A *piercing* magyarítására egy összefoglaló magyar elnevezés született: *testékszer*. Ennek oka a tárgy sokfélesége. Valóban nevetséges volna a *fülbavaló* mintájára megalkotni a *szájbavalót*, az *orrbavalót*, a *szemöldökbevalót*, esetleg a *nyelvbevalót* stb. (Egyébként a testékszerek közül a *köldökékszer* Egyiptomban a királynők privilégiuma volt, az ókori Rómában pedig a férfiaságot jelképezte a mellbimbón átszúrt karika.)

A *curling* esetében egy másfajta tárgyelnevezési eljárással találkozhatunk. A *csúszókorong* létrejöttét befolyásoló tényezők a következők: a már régóta létező *jégkorong* összetételben az előtag utal a helyszín jellegére, az utótag pedig a sport

egyik eszközét jelöli meg: *korong*. Így a *curling* magyarítása során a *korong* utótag elé egy más jellegű előtag szükségeltetett. A cselekvés, történés módjának a megnevezése folyamatos melléknévi igenévvvel: *csúszó*. Valószínűleg ezen motivációk szerint született meg a *csúszókorong* szavunk. A sporttal kapcsolatosan egy másik cselekvési mód megnevezése, a söprés valószínűleg azért nem honosodott meg, mert maguk a sportolók a *jégsöprés* szót kissé pejoratívnak, nevetségesnek érzékelték.

Sajátos, részben szóalkotásbeli, grammatikai problémával szembesülünk a magyarítás során akkor, amikor a sikeres anyanyelvi összetett névszóból annak igei alakját kívánjuk létrehozni, ez azonban csak elvonással lehetséges. E ritkább szóalkotási mód azért vált ki ellenzést és szokatlanságot, mert a magyar nyelv agglutináló jellegéből fakadóan is alapvetően azt az eljárásmodot részesíti előnyben, amikor a szóhoz hozzákapcsolunk valamit (toldalékot, összetételi utótagot), s nem pedig elveszünk belőle. Íme néhány példa: *tender* = *verseny tárgyalás*, de *verseny tárgyal* (?); *patchwork* = *foltvarrás*; de: *foltvarr* (?); *lizing* = *kölcsönbérlet*, de: *kölcsönbérel* (?); *szkenner* = *lapolvasó*, de *lapolvas* (?); *paint-ball* = *festéklövészet*, de *festéklő* (?); *scrabble* = *szókirakó*, de: *szókirak* (?); *e-learning* = *távtanulás*, de *távtanul* (?). Ez a szócsalád-alkotási hátrány némileg befolyásolja az összetett főnév elterjedését is, de nem annyira, hogy az idegen szavak helyett ne használhatnánk szinonimaként.

Előfordul, hogy a fentihez hasonlóan a főnévre találtatott magyar elnevezés, de továbbképzéssel sem honosodott meg az igei alak, tehát például használhatjuk a *lobbi* kifejezés helyett az *érdekszövetséget*, *érdekcsoportot*, de igei alakot nem hozhatunk létre: *érdekcsoportozik*. Képzett alakja csak a *lobbizik*. Itt érdemes arra is felhívni a figyelmet, hogy összetételi elő- vagy utótagként sem használható a magyar megfelelő, csak az idegen: *olajlobbi*, *pedagóguslobbi*, viszont szó szerkezetben már igen: *ipari lobb* – *ipari érdekközösség*. A sors fintora, hogy hiába lehetne továbbképzéssel megalkotni az igei származékot, ez nem történhet meg, hiszen az alapalak sem terjedt el: *aerobik* = *tánc torna* – *tánc tornázik*; *jakuzzi* = *pezsgőfürdő* – *pezsgőfürdőzik*; *szolárium* = *fényfürdő* – *fényfürdőzik*.

Nemegyszer erősíthetné a magyarítást az, hogy a kifejezés beilleszkedik egy már meglévő szócsaládba, például a *hotspot* = *forró pont* a *forró drót* mintájára. (Vezeték nélküli internetkapcsolat, internetezési lehetőség forgalmas helyeken; útközben el lehet olvasni a leveleket, meg lehet tekinteni a kedvenc weboldalakat. Laptoppal vehető igénybe – üzleti úton, távol a cégtől.) Más példák: *palmtop* = *zseb számítógép* a *zsebszámológép* mintájára; *horror* = *rémfilm* a *rémregény*, *rémdráma* mintájára. Ezek is azt bizonyítják, hogy a közízlésen kívül a magyarítások elterjedését befolyásolják egyéb tényezők is, és nem utolsósorban – véleményem szerint – időnként a véletlenül is múlik.

Természetesen vannak olyan idegen szavak, amelyek magyarítása teljesen fölösleges és szükségtelen. Például a *cunami* szükséges idegen szó, sajátos (rossz) hangulata van, egyetlen eseményt jelöl: tenger alatti tűzhányó kitörése, a tengerfenéken bekövetkező földrengés, *tengerrengés*, ami „átírta a térképet”; a *karaoké* (nyílt színi éneklés bárókban zenére úgy, hogy egy képernyő alján megjelenik a szöveg, s az segít); a *futsal* (a teremfoci egyik fajtája, 4 + 1 fő játssza teremben,

speciális labdával, amely szivaccsal van töltve, nem lehet becsúszni, s nem száll úgy a labda). Ezekben az esetekben azért is szükségtelen a magyarítás, mivel a ki-ejtés és a helyesírás nem okoz gondot.

Beszámolhatunk olyan magyarításokról is, amelyek találóak, s elterjedtek („szerencsés csillagzat alatt születtek”):

Fishing = adathalászat. (Bár némi magyarázat szükséges: az internetes csalás formája. A felhasználó olyan e-mailt kap, amely úgy néz ki, mintha egy legálisan működő intézménytől jött volna. Ezzel egy, az eredetihez hasonló hamis internetes oldalra csalják, ahol személyes adatait, bankkártyaszáma, PIN kódja vagy jelszava megadására kérik.)

Factory outlet, outletcenter, outletközpont = gyáruhá. (Kifutó, illetve a gyártól közvetlenül megvásárolt termékek jelentős árengedménnyel való forgalmazására szakosodott áruhá. Szóösszerántással a *gyár* és az *áruhá* szavakból megalkotott „bátor” magyarítás.)

Státustörvény = kedvezménytörvény. E szó kapcsán feltétlen meg kell említeni a *státus* szó ejtésének a kettősségét. A Nyelvművelő kéziszótár (1996: 505) a következőképpen fogalmaz: „Az újabb keletű, főlösen latinoskodó, keverék hangulatú *státusz* változatot kerüljük!” Az osirises Helyesírás című könyvben viszont mindkét alakváltozatot megtalálhatjuk: *státus ~ státusz*.

Kommunikátor = okostelefon. (A szó egybeírva nem minőségjelzős összetétel, hanem jelentéssűrítő, így fejezi ki azt, hogy sokfunkciós, számítógépre emlékeztető mobil telefonkészülék. A *kerekasztal* kifejezésünkhöz hasonlóan jelentéssűrítő, amely ’egyeztető tárgyalások’ jelentésben szerepel a napilapokban.)

Az alábbi néhány példa esetében pedig nagy valószínűséggel azért nem használják a magyar kifejezést, s következett be a „visszaidegenedés”, mert az idegennek más a hangulata, stílári értéke, „elegánsabb”, mint a magyaré: *casting = (szereplő)válogatás, exit poll = közvélemény-kutatás, feeling = hangulat, érzés*.

Az idegen szavak fonetikus átírása csak az írást és a hangzást tekintve mondható magyarításnak. Ennek az elterjedése a helyesírásban időt igényel, ezt bizonyítja az új Magyar értelmező kéziszótár (főszerk.: Pusztai Ferenc, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003), amely fonetikusan átírva, de az eredeti írásmódban is megadja azokat a szavakat, amelyeket a Magyar helyesírási szótár (szerk.: Deme László, Fábián Pál, Tóth Etelka, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1999) már csak átírva: *aerobik – aerobic, baby-sitter – bébiszitter, dealer – díler, jersey – dzsörzé, jogging – dzsogging*. Néhány esetben viszont az ÉKsz. „jár elöl”, fonetikusan átírva is megadja az adott kifejezést: *baseball – bézból, slum – szlam, szlöm* (É. Kiss 2004: 81), *design – dizájn, majorette – mazsorett*. Ez utóbbi két szót az Osiris Kiadó által megjelentetett Helyesírás című kötet (Laczkó–Mártonfi: 2004: 603, 1040) csak magyarosan, a *mazsorett* és a *dizájn* alakban közli. Más szó esetében is az osirises kiadvány az „élenjáró”, csak a fonetikusan átírtat adja meg: a *pláza* szót *á*-val, teljesen jogosan az ejtéshez igazodva – tehetjük hozzá. Hasonlóképpen a *frizbit* is. A *plázs* szó *plage* alakban csak Bakos Ferenc Idegen szavak és kifejezések kéziszótárában található meg utaló címszóként, egyébként a fenti forrásokban a *plage* sem szerepel. Egy esemény, a Budapest plázs kapcsán azonban (nyáron a főváros szívébe pálmafás tengerparti hangulatot varázsoltak a dunai rakparton,

szemben a Margitszigettel) a fonetikus átírás a sajtóban egyre inkább tért hódított. A *fieszta* így átírva szerepel a Helyesírás könyvben, míg Bakos szótárában csak *s*-sel: *fiesta*. A *charta* szó fonetikus átírása még egyetlen szótárban sem szerepel, időnként szakirodalmi forrásokban találkozhatunk a *karta* formával.

Külön problémát jelent a *ketchup* ejtése (valószínűleg ezért nem történt meg a fonetikus átírása, s a probléma hasonlít a *nejlon* – *nájlon* vitához.) Az IdSz. *kecsap* ejtést közöl, az EkSz.-ban csak utaló szócikként szerepel az idegen írásmódú alak, s a *kecsöphöz* irányít bennünket; ugyanakkor bizalmas nyelvhasználatúnak ítéli a *kecsap* alakot; az Osiris-kiadvány a *ketchup* alakban közli, s a két kiejtési formát egyenrangúnak tekinti. É. Kiss Katalin könyve a *kecsöp* alakban szerepelteti, míg a Magyar grammatikában (szerk.: Keszler Borbála, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000) a 309. oldalon A szóalkotás módjai című fejezetben ekképp szerepelteti képzett alakjában: *ketchupöz*, tehát a *kecsöp* ejtésformát fogadja el.

A *charme* szó átírását *sárm* alakban egyik szótár sem közli, pedig ezt az is támogatná, hogy nem okozna gondot a leggyakoribb képzett formájának leírása: *charme-os*, arról nem is beszélve, hogy a szó elválasztása ebben a formában külön bonyodalmat okoz. A *gobelin* (*goblen*) szó még egyik szakirodalmi forrás szerint sem „érett meg” a fonetikus átírásra, és a *chat* sem, pedig ez utóbbinak a képzett alakja, a *chatel* írásképeben ugyanúgy szokatlan a hangrendi illeszkedéshez szokott szemünknek, mint a *ketchupöz*. Ugyanakkor a számítógépes szakirodalomban a *chat* szó fonetikus átírása már megtörtént, például: „A weboldalakon, weblogokon [...] a vitafórumokon, a *cseszobákban*, illetve az elektronikus levelezésben a nyilvánosság és az interaktivitás foka szerint különböző szövegtípusok jelennek meg” (Bódi 2004: 20). Hasonló a helyzet a televízió-csatorna jelentésű *chanel* kifejezéssel is: többes számban *chanelek*, így gyakran olvasható *csenel* alakban is.

A fonetikus átírás időnként sajátos stílusértékű, illetve hangulati többlettel rendelkezik. Például a *Miskolci Boni és Klájd* film címében a nevek fonetikusán átírva azt jelzik, hogy ők a híres rablópáros „magyar változatai”. A hírhedt rablóról könyv is jelent meg *A Viszkis* címmel. (A *whiskie* szót minden szótár az eredeti írásmóddal adja meg.) Tasnádi István *Nexxt* című drámájában (in: Tasnádi István: *Taigetosz csecsemőotthon. Jelenkor–Krétakör, Pécs, 2004, 72*) azzal a sajátos esettel találkozhatunk, hogy a fonetikus átírás nem angol szóé, hanem oroszé, egy orosz, Alex nevű szereplő kapcsán, fordul elő. Például: „Köszönjük szépen Alex két *drúgjának*, azaz pajtásának, Petének és Balféknek.”

Az egyik irodalomtörténeti konferencián, amelynek a címe Az újraolvasott Móricz volt, egy előadó, Onder Csaba a következő címmel tartott előadást: *Hangérien bjuti* (szex, lektúr, ironia, avagy Móricz Zsigmond indulása). Az előadás végén a szerző pontosan értelmezi a címet, s ezzel magyarázatot kapunk a fonetikus átírásra: „Sam Mendes filmje, az Amerikai szépség egy vidéki kisvárosban játszódik, és nagyjából arról szól, hogyan is tehetnénk rendbe az életünket akkor, amikor a kisserőség és a hétköznapiság már szinte maga alá gyűrt bennünket. Az Amerikai szépség az amerikai rögválóságot mutatja, az amerikai álm valóságát, sokoldalú narrációs technikával, az igazi dráma és a populáris között ironikusan egyensúlyozva [...] Móricz Zsigmond regényeit olvasva Sam Mendes

filmje jutott az eszembe. Az igényes lektúr, a magyar vidéki rögválóság modern, ironikus könnyed és egyszerre nehéz elbeszélése. [...] Móricz Zsigmond indulása: vidéki erkölcsök, hat etűdben, tanulságok nélkül. Még ma is modern *hangérien bjuti*. Szórakoztató és szánalmas kísérletek arra, hogy romantikusok lehessünk, hogy megvalósíthassuk álmunkat... (Onder 2005: 128–9).

A fonetikus átírásnak sajátos szerepe van az internetezők körében: a felgyorsult írásbeli kommunikációt segítő eszköz, amely egyben a kötetlen beszélt nyelvhez közelít (Bódi 2005: 73).

A fonetikus átírás sajátos köre a keresztneveké. Mint közismert, Magyarországon az idegen keresztnevek csak fonetikusán átírva, azaz a magyar kiejtésnek megfelelő magyar helyesírással anyakönyvezhetők. Például *Dzsesszika, Krisztofer, Filaddelfia, Tifani, Szebasztian, Sztyuart* stb. (Raátz 2004: 126). Még akkor is ez a kanonizált forma, ha a szülők ellenkezését váltja ki, s esetenként nevetségessnek tűnik a szemükben.

A fentiekben arra próbáltam meg választ keresni, hogy milyen mozgatórugók és szándékok állnak a magyarítások mögött. Elmondhatjuk, hogy minden egyes szót külön-külön kell „feltérképezni”, így a tanulmány és a szavak sora tovább bővíthető.

SZAKIRODALOM

- Bódi Zoltán 2004. *A világháló nyelve. Internetezők és internetes nyelvhasználat a magyar társadalomban*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Bódi Zoltán 2005. Nyelvstratégiai kérdések az internetes nyelvhasználatnál kapcsolatban. In: Balázs Géza (szerk.): *Jelentés a magyar nyelvről (2000–2005)*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 72–80.
- É. Kiss Katalin 2004. *Anyanyelvünk állapotáról*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Grétsy László 2004. Hangsúlyeltolódások a nyelvművelésben. In: *25 év anyanyelvünk szolgálatában*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 67–80.
- Kiss Jenő 2004. A magyar nyelv az Európai Unióban. In: *25 év anyanyelvünk szolgálatában*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 26–41.
- Magyar értelmező kéziszótár*. Főszerk.: Pusztai Ferenc, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.
- Mártonfi Attila–Laczkó Krisztina 2004. *Helyesírás*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Nyelvművelő kéziszótár* 1996. Szerk.: Grétsy László és Kemény Gábor. Auktor Könyvkiadó, Budapest.
- Onder Csaba 2005. Hangérien bjuti (szex, lektúr, ironia, avagy Móricz Zsigmond indulása. In: *Az újraolvasott Móricz*. Nyíregyháza.
- Raátz Judit 2004. Az idegen keresztnevek helyesírása. In: Bozsik Gabriella–V. Raisz Rózsa (szerk.): *Helyesírásunk időszerű kérdései a 21. század kezdetén*. Eger. 122–30.

Minya Károly